

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY
5.évfolyam
2018. november 15.

KÓDSZÁM:

Mátyás a königsbergi erdőben

Egykor régen, így beszélnek a brodiak, Mátyás Olmütz felől nagy sereggel jött az országba, megfenyíteni Hradiste hűtelen polgárait. Javában ostromolta a várost, és a klastrom alatt már nagy rést vágott a falakon, mikor váratlanul megjöttek a csehek. Bekerítették az ostromlókat, és hajnalban megtámadták. A meglepett csapatok nem tudtak ellenállni, rövid harc után megfutamodtak, menekültek Brod felé. Futott maga Mátyás is, mégpedig kíséret nélkül, gyalog, hogy fel ne ismerjék, rongyos szűrt akasztott a nyakába. A brodi "Königsberg" alján levő erdőbe menekült, ott töltötte az éjszakát és a rákövetkező napot. Estefelé ráakadt egy favágó, mikor hazafelé igyekezett Brod külvárosában levő kunyhójába. A király hozzácsatlakozott, és rövid beszéd után éjjeli szállást kért. Simon Juda felé (október 28.) járt az idő, korai fagyok jelentkeztek, kint aludni már nem lehetett. A favágó eltévedt vándornak nézte és magával vitte, de nem nagyon szívesen, mert félt az asszonytól. Valóban, mikor beléptek, az asszony furcsa szemet vetett a hivatlan vendégre, és alig türtőztette magát, mikor ez egész otthonosan felült a tűzhelyre, és melegedni kezdett. A vacsora már készen volt, de az asszony nem hívta a kellemetlen idegent a közös tállhoz. A favágó restellte a dolgot, és hogy a vendég ne értse, csehül odaszólt az asszonynak:

- No még egy kis borsót, jusson a kopasznak is!

A király, mintha megértette volna, elmosolyodott, de nem mozdult, a gazda minden nógatására nem ült az asztalhoz, nem evett, csak szomorúan nézett a hamvadó tűzbe. Most már maga az asszony is megsajnálta a különös embert, nem küldte a padlásra aludni, hanem a szobában vetett neki ágyat, maga az urával a konyhában maradt. Mikor a tűzhely lángja elaludt, az asszony észrevette, hogy a szoba még világos. Belesett az ajtóhasadékra, mit csinál a vándor. Az ott ült az asztalnál viaszgyertya mellett, és valami "breviár"-ból imádkozott, vagy talán csak olvasott. Jobban nézi, hát látja, hogy a rongyos szűrt már levette, fényes ruhája, drága öve, nyakán aranyláncon drágaköves kereszt. Mintha egész más ember volna, alig ismert rá a kopott vándorra.

- Szent Isten! Ez valami nagyúr lehet - súgta oda az urának.

Belesett az is, és aggódva csóválta a fejét:

- Biz ez valami mágnás lesz, és te még azt a kis borsót is sajnáltad tőle! - korholta most az asszonyt.

Aggódva, sokáig virrasztottak, mi lesz majd reggel, hogyan békítsék ki a nagyurat. A gyertya még mindig égett. Az asszony újból belesett. A vendég karjára hajtott fejjel szunnyadt az asztalnál, előtte a tövig égett gyertya hamvadozott.

Alig hajnalodott, az öregek már felriadtak. A favágó azon tűnődött, mivel fogadja a későn ébredő urat, miképp kérje bocsánatát, és a vendég már előtte termelt. Barátságosan jó reggelt kívánt, parolázott, és beszélgetni kezdett.

- Tudod-e, öregem - így szólt egyszerre -, hogy a házad ez éjjel királyi szállás volt? Mátyás vagyok, urad és királyod. Jól találtam magam, még egy kissé nálatok maradok. De most siess a főbíróhoz, mondd meg neki, és parancsolom, jöjjön azonnal ide!

A favágó alig tudott szóhoz jutni. Ilyen kitüntetés, az ő vendége a király! Eszébe jutott megint az asszony tegnapi eljárása. A király, mintha megérezte volna, mosolyogva fordult az asszonyhoz, és kedélyesen beszélgetni kezdett vele. Tehát nem haragszik, gondolta a gazda, az asszony majd kivágja magát. Már loholt a főbíróhoz, a gögös, gazdag cserzővargához, átadni a király parancsát. Ott találta a főbíró műhelyében, a cserzőkádnál, javában emelgette kifelé a bőröket. Ismerte a szegény favágót, alig fogadta üdvözlését, az üzenetre meg éppen felkacagott.

Hogy a király a favágóhoz szálljon, mikor itt van a gazdag polgárok sora.

- Felültettek, öreg! Mondd meg a királyodnak, most nem érek rá, munkában vagyok, de szívesen látom, ha idejön! Eredj!

A favágó bódultan támolygott hazafelé, még nagyobb zavarban volt, mint reggel a találkozás előtt. Miképpen adja át a durva üzenetet, mi lesz, ha megharagszik a király? Ott ögyelgett a kunyhó előtt, és nem mert belépni. De a király észrevette és behívta. A válasz hallatára éktelen haragra lobbant, de csakhamar erőt vett magán. Újból elküldte az öreget, és csak annyit üzent: jöjjön a főbíró azonnal, mert baj lesz!

Mire a favágó odaért a főbíró házához, már huszárok száguldoztak az utcákon, keresték a királyt. Most már észbe kapott a főbíró is, hátha igaza volt a favágónak. És amikor újból látta jönni, úgy megijedt, hogy azon mocskosan, amint volt a műhelyben, feltűrt ingujjal akart rohanni a királyhoz. Szerencsére az asszonya kerek köpenyt vetett rá. Így lépett a király elé; ott a favágó udvarán, fényes magyar urak között. Hebegett, akadozott, bocsánatot akart kérni jóhiszeműen elkövetett mulasztásáért, de a király leintette. Elrendelte neki, intézkedjék az érkező csapatok élelmezéséről, elszállásolásáról, és megint az urakhoz fordult, a gőgös főbíró szóra sem érdemesítette tovább. Ezalatt híre futott a városban a király látogatásának, a polgárság és a tanács urai igyekeztek ünneplőben a kis kunyhó felé. A főbíró is hamarosan eleget tett a parancsnak, és most már kiöltözve járult a király elé hódolni.

A szenátorokat kegyesen is fogadta a király, de a főbíró most sem vette észre, sőt mikor együtt voltak valamennyien, parancsul kiadta, hogy azonnal új főbíróvá válasszanak, jövőre pedig, büntetésül az engedetlenségért és a királyi tekintélyt sértő mocskos ruháért, a városban cserzővargát soha többé főbírói székbe emelni nem szabad. Erre a tanácsurak maguk és utódaik nevében megesküdték, és a király pecsétes levelet adott e tilalomról.

Ezután vendéglátó gazdájához fordult és kérdezte, mi jutalmat kér szolgálatáért, bármit kíván, a király teljesíti. Az öregek összenéztek, mit kérjenek? Gyermekeik nincsenek, holtig már csak elkínlódhatnak.

- Ezt a kis földet, felséges uram, itt a ház körül - vágta ki az asszony végül.

- Meglesz - mondja a király -, hát más nem kell?

- De, ha már földünk lesz - toldja tovább a favágó -, ezért ne fizessünk adót!

- Jól van, öreg, az is teljesül, most nesze, ráadásul egy marék arany, jó lesz az új gazdaságba!

A kis birtokról aztán szabadalmas írást adott a király, és elbúcsúzott a boldog öregektől...

(Mesék és mondák Mátyás királyról, mek.oszk.hu)

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Milyen fajtájú ez a szöveg? Húzd alá!

levél, elbeszélő költemény, regényrészlet, monda, ismeretterjesztő szöveg

1	
---	--

2. Magyarázd meg a következő kifejezéseket!

a) **restellte** a dolgot: **szégyellte**

b) **mágnás: gazdag úr, „nagyúr”**

c) **jól találtam** magam: **jól éreztem magam, kellemesen éreztem magam**

d) **kedélyesen beszélgetni** kezdett: **kedvesen, jókedvűen, jó hangulatban beszélgetni** kezdett

e) az asszony majd **kivágja** magát: **megmagyarázza, kimagyarázza**

5	
---	--

3. Igazak vagy hamisak az alábbi állítások? Jelöld! Igaz = I Hamis = H

A hamis állításokat tedd igazgá a szövegben olvasottak alapján!

a) A csehek rövid harc után megfutamodtak. **H**

Mátyás és serege futamodott meg.

- b) A favágó félve vitte magával a hívatlan vendéget. **I**
- c) A téli fagyos időjárás miatt már nem lehetett kint aludni. **H**
Az őszi fagyos időjárás miatt már nem lehetett kint aludni.
- d) A főbíró szívélyesen fogadta a favágót. **H**
A főbíró alig fogadta a favágó üdvözlését.
- e) A király tudomást sem vett a főbíró bocsánatkéréséről. **I**
- f) Az öregek kérése az volt, hogy gyermekeik adómentességet élvezzenek. **H**
Az öregek gyermektelenek voltak.

10	
-----------	--

4. Húzd alá a szövegben azt a részt, melyből kiderül, hogy a favágó tud csehül!

A favágó restellte a dolgot, és hogy a vendég ne értse, csehül odaszólt az asszonynak.

1	
----------	--

5. Fejezd be a megkezdett állításokat az olvasottak alapján!

- a) A favágó nem szívesen vitte magával az eltévedt vándornak hitt királyt, mert **félt az asszonyától/feleségétől.**
- b) A király nem ült az asztalhoz, mert **az asszony nem hívta/kellemetlen idegenként tekintett rá.**
- c) Mikor a favágó hazafelé ment a főbírótól zavarban volt, mert **nem tudta, hogy adja át az üzenetet/tartott a király haragjától.**
- d) A főbíró mocskos ruhában lépett a király elé, mert **a királyt kereső huszárok láttán úgy megijedt, hogy egyenesen a műhelyből rohant a királyhoz.**
- e) A favágó és felesége aggódva virrasztottak, mert **azon gondolkodtak, hogyan békítsék ki vendégüket.**

5	
----------	--

6. Adj más címet az általad olvasott szövegnek!

Bármely, a szöveggel összefüggésben álló cím helyes megoldásnak számít. Az eredeti cím elemei nem szerepelhetnek benne (egyéni válaszlehetőség).

1	
----------	--

7. Te mit kértél volna a királytól? Írj legalább 3-3 beszédváltásból álló párbeszédet!

- párbeszédes forma szabályai
- 3-3 beszédváltás
- egyéni válaszlehetőség

6	
---	--

8. Rakd helyes sorrendbe a történet eseményeit! (számozással)

6.	A szenátorokat kegyesen fogadja a király.
5.	Mátyás felfedi (valódi) királyi énjét.
3.	A favágó felesége a szobában vet ágyat Mátyásnak.
1.	Mátyás kíséret nélkül menekül.
7.	A király pecsétetes levelet ad a tilalomról.
2.	Az asszony nem hívja a közös tálhoz az „idegent”.
4.	Mátyás az asztalnál imádkozik.

7	
---	--

9. Írj két érvet amellet, hogy miért járt el Mátyás igazságosan!

Egyéni válaszlehetőség.

1. érv: pl. megbünteti a főbíró tiszteletlensége miatt
2. érv: pl. megajándékozza a favágót és feleségét hűségük miatt

2	
---	--

10. Fogalmazd meg két összefüggő mondatban, mi az olvasott szöveg tanulsága számodra!

- egyéni válaszlehetőség
- a két mondat közötti összefüggés szükségessége

2	
---	--

40	
----	--

Helyesírási feladatok (40 pont)

1. Összekeveredtek a betűk. Találd ki a szavakat!

- a) NEDIGE : **idegen**
- b) ÁGÓFAV: **favágó**
- c) RANYA : **arany**
- d) LENKELLMETE : **kellemetlen**
- e) ORACSVÁ : **vacsora**
- f) ÁKRILY : **király**

6	
---	--

2. Az 1. feladat szavai közül válassz ki kettőt és fogalmazd meg velük egy-egy mondatot az olvasott szöveghez kötődően!

Bármely kiválasztott szóval értelmes mondat alkotása, mely összefüggésben áll az olvasott szöveggel.

pl. A favágó kellemetlenül érezte magát, amiért felesége gorombán bánt vendégükkel.

2	
---	--

3. Húzd alá az igéket!

szívesen, mozdult, lesz, tőle, odaszólt, reggel, kegyesen, futott, adott, mulasztás, elrendelte

6	
---	--

4. Az aláhúzott igék közül, melyik a kakukktojás? Fogalmazd meg egy mondatban, hogy miért!

kakukktojás: lesz

magyarázat: az egyetlen létige a többi ige között / az összes többi ige múlt idejű / az egyetlen jövő idejű ige

2	
---	--

4. Rakd betűrendbe az alábbi szavakat!

favágó, kunyhó, klostrom, főbíró, külváros, király, falak, köpeny, kitüntetés, kereszt
falak, favágó, főbíró, kereszt, király, kitüntetés, klostrom, köpeny, kunyhó, külváros

10	
----	--

5. Milyen magánhangzóval kell írni az alábbi szavakat? Ha a rövid magánhangzót választod, akkor a pontozott vonalra írd 1-et, ha a hosszút, akkor 2-et!

ü-ű   h²tlen, t¹rtóztette, t²nődött, kör¹l

i-í   k²séret, d¹cséret, k²vánt, sz²vesen

8	
---	--

6. Karikázd be a kakukktójást az alábbi szavak közül!

tanácsurak, favágó, főbíró, **műhely**, szenátorok

Választásod indokold meg egy mondatban!

pl. **műhely**, mert a többi alatt valamilyen személyt vagy személyeket értünk – jelentésbeli megoldás

2	
---	--

7. Alakítsd át az igekötős igéket úgy, hogy felszólítást fejezzenek ki! A ragozáson, a számon és személyen ne változtass!

Kijelentő mód	Felszólító mód
befogad	fogadjon be
elsietünk	siessünk el
kimondod	mondd ki
beteljesül	teljesüljön be

4	
---	--

40	
----	--

Összpontszám:

80	
----	--

Készítette: Rónai Adrienn